

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

LVII. ÉVFOLYAM

7. SZÁM

FOLYÓIRATA

BUDAPEST, 1944.

JÚLIUS

A falusi tanítóság egyik legnagyobb kérdése a lakás.

Évtizedek óta folyton szőnyegen lévő kérdés: hogyan lehet a falut jó vezetőhöz juttatni? Mindenki tudja, hogy a magyar falu sorsa a papon, tanítón és jegyzőn fordul meg. A tanító azonban csak akkor lehet igazi faluvezető, ha évtizedekig ott marad a közösségében, ha egész nemzedékeket nevel fel. De akkor igazi vezetővé is válik, összenő a falu öregével, fiataljával, hisz az ő keze alól kerültek ki legnagyobb részben. Ő ismeri őket a legjobban. Sokszor jobban ismeri népét, mint a pap vagy a jegyző. Bármennyire is fontos, hogy hosszú ideig legyen a tanító egy-egy falu népének vezetője; a valóságban azt látjuk, hogy a tanítók szinte menekülnek a faluról, még inkább a tanyákról. Ez nem is csoda. Csak hasonlítsuk össze, milyen körülmények között nevelkedett a tanító a tanítóképzőben és milyen körülmények közé került. A növény, állat is kipusztul, ha valahol nem megfelelő életlehetőségek közé kerül. A hivatásérzetre nevelt ember sokat elbír, tűr, küzd a nehézségekkel, de a lángoló hivatásérzet is ellanyhul idővel, ha egy életen át nem bír jobb életlehetőséget teremteni.

Széchenyi tanítását híven követjük ezen a téren is, ha minden erőnkkel igyekszünk összhangba hozni a jogos magánérdeket és a közösség érdekét.

A közösség fontos érdeke az, hogy a falu tanítója állandó legyen és ne csak szellemi téren legyen a falu vezetője, hanem gazdasági téren is. A tanítót azonban csak akkor lehet helyhez kötni, ha egészséges és a családalapítást lehetővé tevő tanítói lakást kap. A magyar kormány ezért — különösen nemzetiségi területen — már elég régen igyekezett ezeket a kívánságokat teljesíteni. A tanítók azonban még a jobb lakások ellenére sem maradtak meg hosszabb ideig egy helyen, hanem olyan helyre igyekeztek, ahol gyermekeiket könnyebben neveltethették.

Klebelsberg Kunó gróf azzal akarta gazdasági szakértővé és így a falu vezetőjévé tenni a tanítót, hogy földet juttatott neki a gazdálkodáshoz. Ez sem érte el mindenütt a célját. Felfogásom szerint azért, mert nem vették eléggé számításba a legerősebb rugót, az önérdek felkeltését és helyes irányítását.

Az újabb időben más területen, a szociális szervezés területén már a helyes megoldás felé fordultak, a közösségi érdekek és a magánérdekek észszerű összhangolására.

Ez a gondolat kapott meg akkor is, amikor a visszatért területen évről-évre saját tapasztalataim alapján megállapítottam, milyen szomorú körülmények között lakik a tanító falun. Azóta nem szüntem meg hangoztatni hivatalos és nem hivatalos tényezők előtt, hogy ennek a nagy fontosságú kérdésnek lehetséges olyan reális megoldása, amely a falusi tanítószáz kérdését vinné előre. Már most hangsúlyozom, hogy az ajánlatom nem egyszerű papírostervezet, hanem olyan, amelyet komoly tervező építész-, pénzügyi és építőipari szakemberekkel megtárgyaltam és minden nehézség ellenére is megvalósíthatónak tartották a háború után. Tanulmányaim azt mutatták, hogy hasonló intézményeket külföldön már meg is valósítottak.

A dolog lényege az volna, hogy az állam vagy község jóállása alapján tökeerős építő vállalkozás az egészséges életet és családalapítást biztosító tanítói lakást építene azokban a községekben, ahol ezt a kormányzat elsősorban szükségesnek látná. Az a tanító, aki hajlandónak mutatkozik arra, hogy legalább 25–30 évig egy helyen marad, lakbérével törlesztené lakását és így az tulajdonába menne át. A tőkegyűjtésnek ez a módja olyan erős rugó, amely sokakat kötne le a faluhoz, sőt a földhöz is. Ilyen helyeken földhöz, vagy legalább is olcsó földbérlethez kell juttatni a tanítót. Tanfolyamokon tovább kell terjeszteni gazdasági tudását és gyakorlatát, mert ezzel egyrészt anyagi jólétét is emeli, könnyebben törleszti, esetleg bővíti házáat, másrészt a vidéknek megfelelő módon gazdasági gyakorlatra és tapasztalatokra szert tett tanító a legtermészetesebb gazdasági szaktanácsdója is.

A gazdasági megerősödés lehetővé teszi, hogy gyermekeit lakásától távol — valamelyik városban — nevelhesse. A tanítógyermekek most már szívesebben fognak tanítóképzőbe menni, mert legalább egyik közülük már az apja meglévő házába költözhet.

A tanító gazdasági érdeklődése a saját termelésén és értékesítésén keresztül erősebben fogja őt a szövetkezeti gondolat felé is fordítani, mint az elméleti közgazdasági szempontok és a propaganda-tanfolyamok.

Ha a tanítólakásokat a vidéknek megfelelő helyes építészeti stílusban készítik, nagy ösztönző hatással lehetnek a nép építkezéseire is. A nép a helyes példából okul.

A háborút követő időkben versenyképesen és kiválóan kell mezőgazdasági termelésünket rendeznünk. Ez pedig csak a falusi gazdaságunk műveltebbé és gazdaságilag jártasabbá tétele révén lehetséges. A tanító jobb javadalmazása nem oldja meg egyedül a kérdést, azonban a fenntebb vázolt módtól sokat lehet várni. Az ONCSA szervezései már példákkal is szolgálhatnak. Tudom, hogy az építőanyag mai drágasága és hiánya gátat vet a megvalósításnak, bár ahol faanyag van, a finn faházak mintájára el lehetne kezdeni.

A Tanügyiigazgatási Tisztviselők Orsz. Egyesülete évek óta szőnyegen tartja ezt a kérdést, számításokat végzett, minden eshetőséget (betegség, elhalálozás) átvizsgált, szakértő építészeti és

biztosítási tényezőkkel megtárgyalt. Tudjuk azt is, hogy a tárgyalások más szolgálati ágak tisztviselőinek érdeklődését is fölkellették. Bármennyire is méltányos volna mások számára is hasonló tökélyüjtési lehetőség, itt a kérdés fordulópontja a közérdeken van és azon, hogy a lehető legnagyobb országos érdek a falunak állandó tanítóval való ellátása.

vitéz Frahnóy József.

Az új iskolák világnézete.

— Második közlemény —

3. *Az új iskolák néhány jellemző feltevése és a problémával kapcsolatos következményei.* (Szabadság, pszichológiai szemléletmód, egyéniség tekintetbevétele, környezet és annak berendezése, az elmélet és gyakorlat.) — Az új iskolai mozgalmak egyik igen kiváló szellemi vezére, *Petersen* egyik művében, amikor az új iskolák profilját akarja megrajzolni és egyúttal világnézetüket is megadni, azt mondja, hogy minden nevelés alaptermészete szerint, amennyiben új, világnézeti alapjának is újnak kell lennie.¹⁷

Az alábbiakban szükségesnek látszik bizonyos kérdések tisztázása a világnézettel kapcsolatban, mert hiszen annak fogalmában benne van a világról és így az emberről való állásfoglalás is. Így mindenekelőtt az új iskolákról senki sem tagadhatja, hogy azok a szabadság gondolatára vannak felépítve. Mégis soknál csak a szabadság látszata és nem a valódi szabadság van meg. A szabadság pszichológiai szemléletmód következménye. A gyermek- és az ifjúságtanulmány segítségével az új iskolai mozgalmak sok-sok követője lényegesen mélyebb betekintést nyert a gyermek lelki életének fejlődésébe. De az új nevelésnek köszönhető a gyermek felfedezése, valamint az is, hogy engedték szabadon játszani és mindenkit igyekeztek ezen szemléletmód felé fordítani. Az új nevelés követőiből áradt ki az a törhetetlen akaraterő is, amelynek következményeképp mind többen és többen igyekeztek a gyermeki erők sajátlagos fajait megismerni. És a fejlődésben is a pszichológiai kutatás újat mondhat: a fejlődés második évtizedében az éres összefüggésben van új életerőkkel, át- és átjárják az egész lelki életet. A pubertás kezdetével sajátos magatartás nyilvánul meg a világgal szemben; a természet tárgyai és jelenségei frissen megmaradnak az emlékezetben, úgy, hogy némely gyermek a látottat, vagy olvasottat, gyakran a hallottat is úgy vissza tudja adni, mint az előtte állót. A tárgyak és jelenségek képe valóban plasztikusan áll előtte, nem úgy mint előttünk, felnőttek előtt halványan, kevésbé élénken és kevesebb emlékezőjellel. Ilyen eredeti, differenciálatlan egységből fejlődik ki erősebben a pubertásban a képzetek

¹⁷ *Petersen, P.: Die Neueuropäische Erziehungsbewegung. Weimar, 1926. 99 l.*

és fogalmak világa. Így keletkezik minden fogalmi világ, amely a szubjektívum és az objektívum közötti kapcsolaton épül fel és mellette áll, mint második világ, az észrevétel világa. Ebből máris fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy milyen rossz az az oktatás és a nevelés, amely a felnőttek lelki világára van építve. Ezért könnyen érthető a *Jaensch* által képviselt leipzigi iskola fejlődés- és struktúrlélektana. Az irányzat kiválóbb művelői *Krueger* és *Volkelt*. *Feiling*, *Jaensch* egyik tanítványa vizsgálataiból is kiderült, hogy az új, szabad iskola gyermekei lelkileg mások, természetesebbek, eidetikus alapképességeikben kevésbé gyengék és egyúttal bensőleg szabadabbak és szilárdabbak.^{17a}

A pszichoanalitikusok szívesen beszélnek elnyomott lelki képességekről, melyek az öntudat alatt vannak és arról, amint ezek azután a tudatalattiban, mint erők tovább élnek. Ebből az álláspontból szemlélhető az egész nevelés is. És a pszichoanalitikusok a cselekedetekből, reakciókból, különösen pedig a felnőttek álmából ki akarják olvasni azt, hogy mely komplexek voltak a múltban a lélekben elnyomva. A marburgi és leipzigi iskola ezzel szemben a felnőttek lelki világának a gyermek lelki világából való természetes kifejlődését tanítja. A pszichoanalitikusok gyakran kevésbé felhasznált jelenségekből világosítják meg a gyermeki lélek jelenségeit és kitérnek oly jelenségekre, melyeknek következményeit különösen a nagyvárosi nevelési centrumokban jól fel lehet használni. Ily helyeken az iskola racionalizmusával sokszor nem számít annyit, mint a szülői ház és a gyermek környezete.

Az új iskola szemléletmódját jellemzi a *gyermek és az ifjú egyéniségének tekintetbevétele*. Az új nevelés lemond az egyformaságról és a szellem más autoritását keresi, amelynek lényege sajátlagosan tevékeny s az élő individuum szűkebb munkaközösségében keresendő, ahol a szabadság is igen lényeges szerepet játszik. A nevelő feladata vezetni, majdnem azt lehet mondani úgy, mint a különböző hangszerek és az emberi hangok karmesterének a hang szimfonikus egységéhez való vezetése. És mindez a pszichológiai megfigyelés talajából nőtt ki. Mert meg kell tanulnunk, hogy biológia és pszichológia nélkül a jövő nem világosítható meg, sem pedig az élet végső megoldása, de még az egyes ember életiránya sem adható meg. *Neill*, angol író ezért igen találóan mondja, hogyan merészelhetek gyermeket nevelni, ha az élet végső megoldása számomra ismeretlen.¹⁸ Joggal nem tehetek tehát mást, mint csak mellette álljak és neki szabadságot adjak, kibontakozását elősegítsem. Nem tudom, hová megy, ez azonban csak egy alap, amely engem kötelez, nem megpróbálni, lépéseit minduntalan tanácsaimmal kíséreni. Ez a végérvényes alap a tekintély eltörlésére. Ezen

^{17a} Az eidetika és a tanítás problémáinak kapcsolatát l. *Karsai E.*: Az eidetika a gyakorlati tanítás szolgálatában. Magyar Paedagogia 51. évf. 14. old. c. cikkében.

¹⁸ *Neill A. S.*: A dominie in doulet, 98. l.

értelmezés szerint van az új iskola a szabadságra alapítva és ott minden azt szolgálja, hogy a gyermek szabad módon fejlődjék erkölcsi emberré. És így szabadságban éltek a gyermekek *Ligthard*¹⁹ és *Langermann*²⁰ iskolájában, *Berthold Ottó*²¹ és a nevezetesebb életközösségi iskolákban. *Montessori* Mária pedig kísérletei segítségével kapott felfedezései a gyermek belső fejlődése szabadságának formáját megadják.²² Minden fejlődés ősi formája a szabadsághoz azonban nem egészen olyan, amilyennek ő véli, nem a kaoszs, hanem az a primitív öntudat, amelyben az emocionális erők tartósan uralkodnak és a külvilág viszonyainak minden felfogása (megértése) sajátos módon festett és a gyermeki egységes szemléletmód a felnőttektől lényegesen különbözik. A nevelés célja helyreállítása a jogos igazságvalóság belső rendjének, amelyben mindig erősebb a gyermeki lélek. Kényszerrel, paranccsal és merev sémával csak látszólagos rend érhető el, nem egy természetes fejlődési állapot.

Az első ezért ez lesz: a gyermeket oly helyre helyezni, melyben minden berendezés számára megvan, szabadon mozoghat és a szabadságban kibontakozik azon eszközök segítségével, amelyeket környezetében minden külső kényszer nélkül elérhet. Mindenről úgy kell a gyermeknek hallania, mint sajátjáról, az ő iskolája, az ő kertje, az ő játéktere és mint minden gyermek közös sajátja, hozzá tartozik a közös tanító.

Az új nevelés tovább a *tapasztalatra* épít. Nem kell a gyermeket fekete asztal mellé ültetni, amely éppen becsapja, mert nem látszik meg rajta, ha a tinta ráfröccsen, hanem inkább, mint egy *Montessori*-osztályban, fehér asztal mellé, amely azonnal rámutat a hibára, de ösztönszerűleg a tisztántartásra is mintegy buzdítja a növendéket. A gyermek környezetének olyannak kell lennie, hogy a hibáit nyilvántartsa és napról-napra ismételten, mint egy tükör, a hibákra figyelmessé is tegye. Mindez nem mintegy kontrollként kell, hogy a gyermeket befolyásolja, hanem mintegy meghatározott rendesség és rend a füzetben, számolásban, rajzban, írásban. Füzetek, ruhák, asztalok, padok, mint a gyermek önmegnyilvánulásának eszközei, fontosak a tanítónak, hogy a kis emberi lélekbe és annak kifejlődési állapotába belásson és pontosabb rendszabályt találjon a kis embert segíteni. Mindig az a törekvés, minden egyesnek sorsába belátni, türelmesen vezetni és mindig szeretettel és bizalommal mellette állni, olyannyira, amennyire a joggal rendezett tanulói közösségben ez csak lehetséges.

¹⁹ A módszer leírása megtalálható *Ligthard*, J.: *Het volle Leven*, 4.

²⁰ Részletesebben *Langermann*, J.: *Der Erziehungsstaat nach Stein-Pichteschen Grundsätzen in einer Hilfsschule durchgeführt*.

²¹ *Otto*, B.: *Die Reformation der Schule*. 1912.

²² *Montessori* módszeréről részletesebben *Garai J.*: *Az erkölcsi nevelés alapelvei Montessori rendszerében*. Szeged, 1938. és *Garai J.*: *Montessori lélektana és didaktikája*. Kolozsvár, 1941.

Az új felfogás sok külső dologban is megnyilvánul, így mindenekelőtt az iskolai helyiségek berendezésében. Ott a tanító nem olyan szerepet játszik, mint egy hivatalnok, rendőr, vagy mint az osztálynak olyan vezetője, aki az osztály előtt áll és rendet tart, hanem a gyermekek szabadon mozoghatnak, mint egy családi közösségben és mégis egymás mellett, mint az emberek, akiket a cél azonosságának tudata és a közös munka köt össze. A gyermekek koruknak és nagyságuknak megfelelő székeken, könnyen mozgatható asztalok mellett ülnek és mindent, ami a teremben van, tetszésük szerint rendezhetnek el. Ez az ő terük. A csoportvezető nem más, mint egy az egyenlők közül. A legfontosabb, ami a régi iskolával ellentétben van, az iskolai helyiségek berendezéseinek mozgathatósága. Minden nagyság és súly szerint úgy van elrendezve, amint az a gyermekeknek legjobban megfelel. A régi iskolában minden gyermek a saját helyére mintegy oda volt szögezve és a másoktól mintegy izolálva kellett helyén maradnia. Az új iskola helyiségeiben a gyermekek szabadon mozoghatnak, mehetnek kívánságaiknak megfelelő módon. Több ez az együttlét, mint egy sereg együttműködő ember csoportja. Inkább az együtt élő embercsoport-hoz hasonló a magatartásuk, akik kölcsönösen a legteljesebb bizalommal ajándékozzák meg egymást, mert a bizalmatlanság minden közösséget felbont, sőt a közösség kialakulását is nagy mértékben hátráltatja. Az új iskolákban gondolnak a kellő mozgásra is. Nem kell oly pad, amelyben a gyermek a hátát elferdíti, mellét benyomja és rövidlátóvá lesz. Körben, félkörben vagy patkóalakú elrendezésben vannak elhelyezve a padok. Mert ez számukra nemcsak hely, ahol oktatásban részesülnek, hanem ahol mindenkinek magának kell sok mindent megszereznie és megtanulnia. Azért vannak az ilyen iskolai helyiségekben műhelyasztalok, homokasztalok, asztalok tele tárgyakkal, aquariumok stb. A falon táblák vannak, amelyeken a gyermekek dolgoznak. Az iskolai terem egyúttal lakóhely és munkahely is. Egy gazdag világ, amelyben a tevékeny kis gyermekek ismereteket szerezhetnek. Az új iskola tanítója tehát inkább vezető, mint tanító, aki a neveltjei érdeklődéséből és az iskola kultúrkötelességéből végzi munkáját. Az így berendezett iskolahelyiségben naponként különféle technikai és praktikus mesterfogások szükségesek. Gyakorlásuk azonban nem történhet úgy, mint a régi iskolákban, külön kézimunkaórán. Itt sokkal többet kell cselekedni, mint olvasni, számolni és rajzolni. Az előbb említett okból kifolyólag sok iskolában asztalos, lakatos, könyvkötő stb. műhely is van.

Az elmélet és gyakorlat teljes szintézisét csak az új iskolai törekvések adhatják meg. Ezért vannak azután kurzusok mindenféle technikai készségekből. Ezeknek megvan az a nagy előnyük is, hogy a művészi szép szemléletére és megbecsülésére is előkészítik a növendékeket. A gyermeki lélek vezetésének szépsége pedig abban rejlik, hogy minden egyes gyermeket lelke teljes harmóniájában vezessük a szép ideája felé. Minden kísérlet ezt a

végeredményt adja, akár Bécsben, Londonban, Hamburgban, vagy Genfben történjék is az: hagyjuk a gyermeket szabadon, természetes ösztönének megfelelő módon kifejlődni, akkor képességei sokkal inkább ki fognak fejlődni. A bécsi *Cizek* közel 30 éves tapasztalatai is ezt a körülményt látszanak igazolni.

4. A *testi kultúra és az új nevelés*. (Ritmus és sport, játék, kézimunka mint a közösségi érzést kifejlesztő segédeszközök.) — Kérdés, mit ért az új nevelés testi kultúra alatt? Mindenütt játék, sport és kirándulás, egyszerű testápolás, a régi torna e mellett kell, hogy mind jobban és jobban eltűnjön. Bizonyos spontán tevékenységek pedig jelentékenyen hozzájárulnak az önmegismeréshez. Így ismeri meg az ember erejének határát, ügyességét, gyorsaságát és ezután kell megtanulnia azt, hogy a test fölött uralkodik a lélek. Egy edzett és átformált test akaratteljes eszköze a léleknek, de egyúttal engedelmes szolgája is. A ritmikus gimnasztika az újabbnál jobban elterjedt. Egyike azoknak, akik a ritmus nagy jelentőségét felismerték, egy genfi nevelő, *Dalcroze* volt, kinek gondolatait pedagógiai tekintetben többen továbbfejlesztették, így *Blensdorf*. Merészebb ötletek is akadtak. Például *Morris* iskolájában, ahol a tánc nagyon lényeges szerepet játszik, a festést és rajzolást is bevezette. *Niels Bukh* rendszerét pedig a finneknél továbbfejlesztette *Björksten*. Németországban Mensendiek-, Loheland-, Bode-, R. von Laban-féle rendszerek állanak e tekintetben egymás mellett. Ezen két utóbbi látszik legértékesebbnek. A stuttgarti Waldorff-Astória iskolában a ritmika igen jelentékenyen szolgálja a nevelés céljait is. A Bécsből kiinduló Gaulhofer—Streicher-rendszer is örvendetesen terjed tovább a népiskolákban.²³

Ami ezekben az új rendszerekben éppen új, az a fiziológiai-biológiai elem kihangsúlyozása. Sokszor a ritmikus elem a lényeges. Kérdés, miért érdeklődik az új nevelés oly nagyon e kérdések iránt? Miben keresendő nevelési értékük? A ritmusérzék ápolása legnagyobb jelentőségű a fejlődés éveiben. Ekkor tapasztal az ifjúság testében is új, sajátlagos jelenségeket. És evvel igen szoros összefüggésben van az énézés. Stanley *Hall* már azt mondja, hogy az énézés elsősorban a testi jelenségekkel van kapcsolatban. Több jelenségre könnyű volna itt rámutatni (ruhaviselés, fürdés stb.). Az ifjúság életmódja sajátlagos és ebből következik az is, hogy a nevelés kötelesség. A testet ritmikus játékokban, mozgásokban kell mintegy feloldani, mert minden erő éppen a tevékenysége segítségével szabadítható fel. Ezért azután a testmozgásokban nem annyira a mozgás elvégzése a cél, mint inkább a ritmus, mely lényege szerint a másokkal való összhangzást is megköveteli és ezért a társas nevelésnek is elengedhetetlen segítő eszköze. És a mozgás kultúrája éppen itt fejleszthető ki kellőképp az új iskolákban. A cél mindenkor az, hogy majd a gyermek minden külső befolyástól mentesen maga tudjon uralkodni teste fölött. Ezért az

²³ Gaulhofer—Streicher: Grundzüge des österreichischen Schulturnens.

új tanítóképzés kötelező testi kultúra nélkül el sem képzelhető. Nemcsak oly mozgások kellene, amivel a tanító képes a maga mozgásain uralkodni, hanem az is, hogy minderre a növendékeket is képes legyen rávezetni. Az új nevelő tehát a növendékeket mozgásba hozza, ellentétben a régi nevelővel, aki előtt nyugodtan, csendben ülő osztálynak kellett lennie. Az új nevelő szívesebben látja a gyermeket mozgásban. E célt nagy mértékben szolgálja az ének és sport, részben az egyéni kedélyképzés miatt, másrészt azért is, mert a közösségbe való tartozás érzését elősegíti.

A régi iskolában, ahol tanítottak is kézimunkát, harmadrendű tárgyként kezelték. Az új iskolában a kézimunka egyike a legfontosabbaknak. A régi iskola elsősorban és lényegileg oktató intézmény volt és büszke volt ezen szerepére. Igen kényelmes dolog volna ezzel szemben viszont azt mondani, hogy az új iskolák elsősorban nevelőintézmények. Az új iskola ennél több. Az oktatás itt át van helyezve olyan oktatóközösségekbe, amelyek jogos élet-helyei a növendékeknek.

Mit tanulnak az új iskolákban? Tudnak a tanulók valamit? Olvashatjuk e kérdéseket igen sok helyen. A szülőknek és a tanulóknak megvan e téren a jó véleményük. Biztos az is, hogy amit meg kell tanulni, azt az új iskolában is meg kell tanulni. Az új szemléletmódban különböznek és a hogyan kérdésében. A tantárgyak csoportosítása is egészen más. Ez annak a belátásnak a következménye, hogy az élet nem definiálható és merev sémákba nem önthető. Végeredményben mi, felnőttek a gyermekekkel együtt egy nagy közösségben élünk. Ezért kell az iskolának a gyermek életéhez alkalmazkodnia, de ahhoz a közösségi szemléletmódhoz is, amely a mindennapi életből következik. A haladás iránya a régiéknél egyszerűről az összetett felé. Ezt elismerik az újak is, avval a hozzáadással, hogy nem bizonyos, hogy az az egyszerű, amit mi felnőttek annak tartunk.

5. *Egység a nevelésben, egyéni és csoportmunka.* — Az élet egységben áll előttünk. Az oktatásban is meg kell maradnunk ezen egység mellett. Az így nyert összefüggésoktatások azonban egyéb problémákat vetnek fel. Így pl. honnan veszi az új iskola a tananyagát, ha a tantervtől eltér? Mert az összefüggésoktatásban több problémával kell számolni, melyeknek azonnali megoldása nem lehetséges. Az is előfordul, hogy az érdeklődés nem ébred fel, és az adott felelet semmi más, mint utánamondás, egyszerű reprodukálás és nem az önálló gondolkodás eredménye. Az új iskola sok egyéb körülmény miatt is szakít a kötött osztálytanítással és ez az új iskola lényeges jegyei közé tartozik. Az osztály csoportokra bomlik és a munka egyes- és csoportmunkából áll és amit az egyesek találnak, az egész csoport céljait szolgálja. A cél elérését pedig nem lehet sem sémákkal megadni, sem matematikai pontossággal előírni. A munkában kell bizonyos szabadság és a régi iskola éppen ezt nem ismerte fel. Ezért mondja *Petersen*, hogy érdemes volna a tanítókat szabadságra küldeni és az új iskolákat

tanulmányoztatni velük. A költségek többszörösen megtérülnének.²⁴ Az új tanítónak annak is örülnie kell, hogy az élet csodáiba bevezetheti a gyermekeket. Nem azért kell vezetőnek lennie, mert ő a tanultabb.

A csoportmunkában eltűnik a régi kérdés- és feleleti módszer, a katekizálás. Az új iskolákban úgy hospitálni, mint a régiben, csaknem teljesen lehetetlen. Ugyanis a régiben, ha valaki tudja a tananyagot, könnyen meggyőződhet az eljárásról. Az új iskoláknál nem egészen így van és ennek tulajdonítható, hogy nem a legjobb véleményekkel vannak az új iskolákról különösen azok, akik rövid ideig tanulmányozták működésüket. A látogatóknak pedig addig kellene várniok a véleményalkotással, míg a megfigyelt csoport munkaritmusaiba ők maguk is teljesen bele nem jönnek.

Minden munka alapvetőleg egyes- vagy csoportmunka és meg kell lennie a szintézisnek az egyes- és a csoportmunka között. Az egyesnek tevékenynek kell lennie, e mellett azonban állandó összeköttetésben kell lennie az összességgel, az egyesnek törekednie kell saját tökéletesedésre, azonban ezzel egyidőben az összteljesítményt is figyelemmel kell kísérnie. A csoport a jól dolgozó egyesre büszke és ezzel az egyes becsvágya is növekszik, újabb munkára nyer ösztönzést és ezzel az összességet szolgálja. Az új nevelőnek mindig az a törekvése, hogy cselekedjenek a gyermekek és hogy emellett egymással helyes viszonyban legyenek, társulásukkal egymást emeljék és védjék. Az oktatás pedig így a nevelés ideája mellé van rendelve. Az új iskola tehát egy egyetlen nagy segítő hatalom és egy helyesen kialakított gyermek- és ifjúságország, amelyet annak lakói kormányoznak. Ezért van sok helyen olyan külső szervezetük is, mint az államnak és ezért van meg igen sok helyen az önkormányzat egy bizonyos faja. Sokak szerint csak egy ilyen iskolai államéletből fejlődhet ki az egyesekben az igazi szociális érzés. Ilyen közösségben a munkamegosztás és a vezetőtől való függés, valamint az egymáson való segítség is minden erőltetés nélkül spontán módon fejlődik ki a gyermekekben. A közös cselkedetek pedig maguktól állanak elő. A régi iskolában hiányzik ennek szükségességének felismerése és az összekötőkapocs az egyes és a közösség között. Dewey szerint a régi iskola tragikus gyöngesége abban keresendő, hogy a közösségben úgy nevelt, hogy a szociális szellem feltételei teljesen hiányoztak. Ha a gyermekek közül az új iskolában valamelyik pl. a műhelyben nem tudja, hogy mit hogyan kell csinálnia, megmutatják neki, de a gyermekek maguk is tudják, hogy mikor szükséges a felvilágosítás. A türelem nagyon fontos és ha a gyermek valamivel éppen nem foglalkozhat, akkor másirányú foglalkozást kell számára biztosítanunk. A régi iskolában egészen más volt a helyzet, mert ott mindenkinek tudnia kellett, különben jöttek a büntetések. Az új iskolákat ezért sok helyen úgy ismerik, mint jutalmazások és büntetések nélküli

²⁴ Mint 17., 122. 1.

iskolákat. A gyermekek jutalmazása sokak szerint nem természetes és legfőképen a szülői házban „tenyésztik ki.” *Montessori* megfigyeléseinek az az eredménye, hogy a gyermekek igen közönyösek az iskolaszerű jutalmakkal szemben. Egy rövid szó, egy barátságos tekintet sokkal többet jelent a gyermek számára, valamint az is, hogy ő a felnőtt körül játszhat és dolgozhat. Épp így megvan az új iskola állásfoglalása minden büntetéssel szemben is. Figyelmeztetnek azonban arra is, hogy soha sem szabad elfelejtenünk, hogy az iskola nem az egyetlen nevelési tényező.

6. *A tanító szerepe, tekintettel az önnevelésre.* — A tanító helyzete az új iskolában lényegesen más, mint volt régen. Sok tekintetben igazat adnak *Pestalozzinak*, hogy az oktatás nem más, mint művészet, megfogása a természetnek a saját készsége szerint való teljesítésre. Ebből következik, hogy:

1. A tanító preparátor, aki az iskola környezetét előkészíti, valamint a csoportok bizonyos rendjét is. E mellett bizonyos pszichológiai és biológiai előismeret birtokában kell lennie.

2. A tanító a megfigyelő, aki a gyermek mögött áll és sajátos módon tanulmányoz is.

3. Minden növendéknek pajtászerű tanácsadója. Nem a katedrán trónol, mint a középkortól kezdve sok iskolában egészen napjainkig, nem úgy áll az osztály előtt, mint egy altiszt a csapata előtt, hanem a helye ott van valahol a munkateremben, ahol éppen szükségesnek látszik, ahol a megfigyelések szempontjából lennie a legelőnyösebb. Szerepe legjobban a laboratóriumban dolgozó professzoréval, vagy a műhelyben dolgozó mesterével hasonlítható össze.

Az új iskola tehát egymással együtt dolgozó emberekből áll, akik között a pajtáság viszonyához hasonló viszony áll fenn. A tanítónak a szó legteljesebb értelmében vezetőnek kell lennie. A viszony pedig a vezetők és vezetettek között minden további nélkül könnyen elképzelhető, ahol közösségi életről van szó. A vezető, mint megfigyelő, a háttérben marad, a gyermeki lélekbe igyekszik betekintést szerezni, feladataikat megtalálni, önmagukhoz hűeknek maradni. Szavával és cselekedeteivel irányítólag hat. Mindig szem előtt tartja azt, hogy a nevelő legfontosabb feladata az önnevelés elősegítése. Az iskola és a tanítóság akkor felel meg legjobban feladatának, ha ezt felismerik. A tanító pedig az iskolában, munkája közben maga is oly szabad lesz, mint a mester a műhelyében. Hivatása nem az, hogy a módszeres eljárásokra ügyeljen és a paragrafusokat hűen szolgálja.

Mindezekkel együttjár az is, hogy az új iskolákban a *nevelés célja* megváltozott. Az az embertípus, amelynek kialakítása felé az új nevelés törekszik, olyan, amely minden időben szükséges az élet feladatainak megoldásához. Oly feladatokról van szó, amelyeket felnőttektől és egész, erkölcsös emberektől megkövetelhetünk. Ember, aki az iskolában harmóniában akar élni és maga előtt az önnevelést és hivatása gyakorlását látja mint igen fontos célt. És

ezen célért dolgozik az új iskola induktív módszerével, nem deduktív módon, nem az ideálokból akar kiindulni, hanem a reális adottságokból. A közösséget alkotó gyermekekkel pedig igyekszik a legmagasabb erkölcsi nívót elérni.

A szellemi élet határai nem eshetnek össze az állam határaival, sem pedig a népi kultúra határaival. Az egyes népek csak a formát adják, azon belül az egyes tagja az egész emberiség nagy közösségének és az út mindig oda is vezet. A mód azonban csak egyféle lehet, saját népének szeretetén keresztül lehet ezt a magasabb célt elérni. Az emberiséget csak az szeretheti, aki saját népét szereti. Az erős, nagy hit a népközösség jövőjében, mely azonban csak a hazaszereteten keresztül érhető el, jellemző sajátja az új nevelésnek.

Dr. Garai József, Sopron.

Gondolatok a történelemtanítás területén.

A klasszikus világnak közmondása volt, hogy akit az istenek meg akarnak büntetni, azt pedagógusnak teremtik. Ez az igazság a kereszténység korában a fejlődés lépcsőjén így alakult át: vigasztalni valakit lelki kincs, tanítani valakit lélekkel tökéletes áldás. Magyar nemzeti szempontból ezt a tételt a líceum utasítása így értelmezi: „A tanár ismertesse meg a tanulót magyarságának minden értékével, szépségével és kötelességével, hogy a tanuló a liceumból az életbe lépve, nemessé és erőssé vértezett egyéniségét fenntartás nélküli önfeláldozással állítsa a nemzet szolgálatába! A leánytanulóknak pedig első sorban a családi hivatás betöltéséhez szükséges tulajdonságokat kell kifejlesztenünk!” Tovább általános, emberi igazsággá mélyíthetjük ki ezt a kérdést azzal, hogy a jó tanító csak jó ember lehet, illetőleg a rossz nevelő alapjában véve rossz ember is. Most szűkítsük le a kört csak a történelem tanítására, amely tulajdonképpen lelki gyakorlat a bonyolult, kuszált, sokszor értelmetlen élet megértésére. Tehát lelki munka a szellem-történet, melyet *Hóman Bálint* így határozott meg: „A szellem-történet tisztán methodikai fogalom. Jelenti a legutóbbi félszázad természettudományos történet szemléletében alárendelt szerepre kárhoztatott, sőt teljesen elhanyagolt szellemi tényezők saját kortudatunktól függetlenített, tehát önmagukban való intenzív szolgálatát. És jelenti az egyéni és kollektív lélekben rejlő s érzékeinknek közvetlen tapasztalással hozzáférhetetlen történetalkotó erők, az egyéneket és korokat meghatározó vallási, filozófiai, világnézeti áramlatok és történeti értékű hatássorozataik, a történeti élet minden materiális jelensége, minden egyéni elhatározás és tömegmegmozdulás, minden politikai, gazdasági és kulturális mozgalom és átalakulás előtt járó és mögöttük meghúzódó eszmék és eszé-áramlatok vizsgálatával nyert eredményeknek a felhasználását a divergens történeti folyamatok és jelenségek szerves összefoglalá-

sára, a történeti szintézis megalkotására." Tömören és saját szavakkal a történelemtanítás állandó szellemidézés, lelkiműhely, melyben jellemek fejlődnek, nevelődnek, hogy a jellemek újra új történelmet alkothassanak. Vagy, ahogy a líceum utasítása mondja, a történelemtanítás ismeretgyűjtő és jellemfejlesztő. A történelmi neveléssel és szoktatással elérhető erkölcsi, jellembeli jótulajdonosságok a nemzeti lelkületnek is a legmegbízhatóbb alapjai. Ez a meghatározás tulajdonképpen herbarti didaktika, amely ezt mondotta: a történelem voltaképpen nevelő tárgy, jellemképző ismeret, mert lerakja a történelmi értékelés, az egyéni jellem, a tiszta érzület alapjait.

A történelem tanításában három fokozatot ismerünk: az előkészítés, lélekszántás, a magvetés és végül a lelkiarítás fokozatát.

Az előkészítő, összhangoló munkánál nyilvánul meg a tanító, a tanár igazi képessége. Mert a szántásnál vigyáznunk kell az időjárásra, az osztály tökéletes lelki éghajlatára, összhangjára. Csak a szeretet láthatatlan és mégis jelenvaló parancsszavára tud kifejlődni az osztályban olyan lelki fegyelem, olyan őszinte figyelem, olyan jószívű és teljes lelki átadás, mely után megindulhat a lélekszántás. Itt nem a szép mondatokon van a hangsúly, nem a gyönyörűen leírt vázlatokon halad a mély szántás, nem is a bemagolt lecke előadásában van a megoldás, amely lehet talán egy pontos gramofonmunka, vagy idegörlő favágó napszám. Itten tiszta, isteni, transcendens didaktika az időjárásmutató. Ha a tanár tele van szeretettel, jóindulattal, igazsággal, alázatossággal, ha a tanár valósággal sugározza a jó lelket a tanítványai felé, akkor a legegyszerűbb mondat is eléri a magyar ifjak lelkesedni tudó szívét és megtermékenyül a lélek. Sokszor a vázlat olyan, mint a mankó. S mankót pedig a legtöbbször a szellemi sánták használják előszeretettel.

Ha a tanító minden nap széttöri a lelkét és azt boldogan kiosztja a tanítványai között, akkor már a nevelő a magvetésnél tart. Itten nagyon vigyázzunk az adagolásra, a mag nemességére és az időbeosztásra. A líceum utasítása ezt találóan így fejezi ki: „Általános szabály: Inkább kevesebbet, de világosan, élénken és alaposan! Mindig az életre neveljünk!” A líceumot elhagyó növendék átalakulóban levő társadalomba lép ki, mondja tovább utasításunk. ez a társadalom erősen próbára teszi majd önállóságát, helyes ítélőképességét és az eszményekhez való ragaszkodását. Épen ezért nemzetünk nagyjaihoz kell fordulnunk példaért, szövegért! Ha alázatos lélekkel, mély tisztelettel, pár meleg mondattal csak bemutatjuk Körösi Csoma Sándornak két kötetes angol nyelven írt művét, a tibeti nyelvtant és szótárt, a maga csodálatos betűivel, már a szorgalom, a rendes írás, alapos munka magvait szórtuk széjjel az osztályban minden adhortáció nélkül. Talán legtöbb aggodalommal jár az aratás. Hogyan marad meg a tanuló lelkében az átadott érték? Hogyan rögzítsük le, hogyan erősítsük meg a tanultakat? Hogyan óvjuk meg az aratást: a közöny és bölcsködés

aszályától, a kötekedés és ostobaság jégesőjétől, a gyarló emberi indulatok viharától, meg a láthatatlan, kórokozó baktériumoktól?

A tanulóknak gyermeki tudománya, hogy szeretnek számítani. Sokszor hajszálpontosan kiszámítják, hogy mikor felelnek, ilyenkor jól elkészülnek. Máskor lazán tanulnak, vagy egyáltalán nem készülnek. Az egri nők, a Dugonits Tituszok és a Szondy Györgyök tantárgya, a jellemképző történelem tanítása nem engedheti meg magának azt, hogy itten is a jövődöt romboló, munkakerülő szándék érvényesüljön; ha ma jobban tanulok, mert felelek, a jövő órára nem készülök, mert nem felelek. A történelem nem engedheti meg, hogy az életre úgy neveljük az ifjúságot, hogy azt ki lehet játszani, s munkátlansággal is meg lehet élni, sőt egészen jó jegyet lehet szerezni egy kis szerencsével. Ezért kell a betakarításnál olyan módszert használnunk, amely ezt lehetőleg teljesen kiküszöböli. Hangsúlyozom még egyszer, hogy ez különösen a jellemképző történelemtanításnál nélkülözhetetlen. S mi legyen ez? Ez a történelmi munkafüzet, melyet minden órára vezetnie kell mindenkinek, melyet minden óra előtt az oszlop-felügyelők átvizsgálják. Tehát itt mindenkinek minden órára készülnie kell. Itt nem az önálló stílusgyakorlatról van szó, itt nem külön, cirádás fogalmazás a lényeg, melyet elvégez a magyar nyelv tanítása: itt csupán a becsületes munka a fontos, itt minden órára készülnöm, dolgoznom kell. Csak munkával tudok megélni, a munkafüzet tanítása, amikor mint vázlatot, gerincet a történelmi lecke fontosabb mondatait szépen, gondosan leírja. De időben sem jelent ez túlterhelést, mert egy gondos leírás annyi, mintha tízszer elolvasta, elmondta volna a leckét, tehát időben becsületes készülés esetén megtakarítást jelent, aztán a sok idegen neveket leírással sokkal jobban meg tudja rögzíteni a tanuló, mint a vizuális tanuláznál ez lehetséges. De mindennél többet ér és nagyobb érték az, hogy becsületes munkára neveljük a növendéket, ami az eljövendő szebb magyar jövődö megnyitó zenéje!

Mikor Moltke Helmutnak, a sedáni győzőnek a német nép nevében átnyújtották az arany babérkoszorút, ő ezt elhárította magától azt mondván: „Én ezt a német iskolamesterek homlokára övezem, akik nekem ilyen becsületes ifjúságot neveltek, amellyel ki tudtam vívni ezt a ragyogó győzelmet!” Tudom, hogy a magyar tanítók, tanárok, iskolamesterek homlokán legtöbbször tövisszorosú ragyog, de ragyog, mert ilyen homlokkal kell járnunk a magyar jövődö előtt, mikor Muhi, Mohács, Trianon gyásztemetőin megyünk keresztül, hogy áldott emlékeket ébrezgezzünk, a halottaktól kérjünk tanácsot s mintegy örökös halottak napján mindig a magyar fel-támadásra gondoljunk!

Dr. Lévai Lajos, Székelyudvarhely.

H I R E K.

Eddig csak néhány intézet küldte meg szerkesztőségünknek utolsó évkönyvét. Ezért harmadszor is megújítjuk ilyen irányú kérésünket. Ugyancsak ismételtén kérjük az intézetek igazgatóit, illetőleg a hírközléssel megbízott kartársakat, értesítsék szerkesztőségünket az intézetükben történt fontosabb eseményekről. A háborúval kapcsolatos változások különösebb érdeklődésre tarthatnak számot. A tanárok közül kik milyen szolgálatra nyertek beosztást?; a katonaság milyen mértékben foglalta le az egyes intézeteket s ez a lefoglalás milyen mértékben nehezíti meg a következő iskola évi munkát?

Felhívjuk tagtársaink szíves figyelmét vitéz *Fraknóy József* tanker. főigazgató úr cikkére, melyet folyóiratunk e számában vezető helyen közlünk. Igen nagyhorderejű kérdéssel foglalkozik. Örömmel fogadnók a tárgyilagos hozzászólásokat. Szükséges volna ezt a mozgalmat a tanárságra is kiterjeszteni.

Kinevezés. — A közokt. miniszter *Györök Zoltán* ungvári g. kat. tanítóképző-intézeti h. testnevelési tanárt jelenlegi szolgálati beosztásában való meghagyása mellett az áll. testnevelési tanárok létszámába *Palásthy Pál* szegedi kir. kat. tanítóképző-int. h. testnevelési tanárt a kir. kat. testnevelési tanárok létszámába rendes testnevelési tanárokká, *Legeza Pál* áll. tanítóképző-int. h. tanárt, dr. *Padányi Viktor* áll. polg. isk. rendes tanárt, *Bárfay-Szabó Lászlóné Kovács Paula* miskolci ref. leánynevelőint. rendes tanárt az áll. tanítóképző-intézeti tanárok létszámába áll. tanítóképző-intézeti rendes tanárokká kinevezte.

Jogmegadás. — A közokt. miniszter a sepsiszentgyörgyi ref. liceum I—III. osztálya számára az államérvényes bizonyítvány kiállításának jogát az 1943/44. tanévre megadta (93057/1944. VIII. 3.).

Személyi hírek, előadások. — Dr. *Bálint Sándor* szegedi rk. tanítóképző-intézeti tanár *Népünk júniusi védszentjei* címen adott elő június 21-én a rádióban — Mesterházy Jenőnek *Kossuth Lajos és a kisdiednevelés* című, a Magyar Paedagogia 1943. évi 3—4. számában közzétett tanulmánya különlenyomatban is megjelent.

Irodalmi szemle. — Bertalan Ferenc: *Vakáció 1944-ben.* (Bihari Népinevelés, V. évf. 6. sz.) — Nemes János: *Az osztatlan iskola történeti áttekintése.* (U. o.)

Intézeti hírek. — A pápai tanítóképző I. és II. emeletét, tornatermét mellékhelyiségeivel lefoglalták hadikórháznak. Az alagsori és földszinti helyiségekben továbbműködő intézet tanári testülete is nagyon lepadt. Dr. *Szegedi László* tanár március 20-án eltűnt, *Tölgyes László* tanár harc-téren van. Dr. *Barcsai Tibor*, *Csonka Gyula*, *Fraknói Vilmos*, és *Khell Zoltán* tanárok katonai szolgálatot teljesítenek, *Gergely Ferenc* gyak. isk. tanító helybeli légó-tiszti beosztást nyert. — A zombori tanítónőképző-leányliceum leveleleánycsapatának tagjai úgy hasznosítják a hosszú iskolai szünetet, hogy csecsemőgondozó-, elsősegélynyújtó- és háztartási-főzőtanfolyamokon képezik magukat. A 4 hetes csecsemőgondozótanfolyamot június 7-én vizsgával fejezték be és bizonyítványt is kaptak. Az elsősegélynyújtó tanfolyam június 17-ig tartott. Június 19-én kezdődött a háztartási-főző tanfolyam. A tanfolyamokon kívül még a bábszínházzal is egészen komolyan foglalkoznak a csapat leveleleányai. Főképpen a

Zöldkereszt napközi otthonának és az Oncsa-telepnek gyermekseregét látogatta a bábszínház, továbbá Doroszlón és Apatinban tartott nagy sikerrel előadást. A nyár folyamán több műsorral szándékoznak a leveteleányok a zombori gyermekeknek örömet szerezni és több községben, illetőleg városban is tartanak majd bábszínház-előadást, így Nemesmiliticsen, Zentán stb. Nagy lelkesedéssel kapcsolódnak a zombori tanítónőképző leveteleányai a Zöldkereszt munkájába is. Így részt vesznek a csecsemő- és család gondozásban, továbbá szorgalmasan varrogatják, gazdagítják a zöldkereszt-szolgálat csecsemőkelengyélét. Leveteleányvezetők *Gál Melinda* és *Waleth Stefánia* tanárok. — A *sárospataki* ref. tanítóképző-intézet katonai célokra foglalták le; német gyógyszerellátó központot rendeztek be benne. Ha az új iskolaév kezdetén is így lesz, a tanítás az intézetben nem lesz megkezdhető. Az intézet 190 növendékéből 130 a bennlakó. Ennyi növendéket künnlakáson elhelyezni, részükre ellátásról gondoskodni — írja az intézet igazgatója — Sárospatakon nem lehet. Nemcsak az elhelyezés és ellátás megoldása lehetetlen, de még a tantermek biztosítása is kilátástalan. 1938 óta hosszabb-rövidebb időre az intézet kisebb-nagyobb részét a katonaság eddig is lefoglalta. Az internátus azonban eddig szabad volt s a dolgozóknak úgyahogy taníthattak. A jövőben ez a szükségmegoldás sem valószínűsíthető meg.

Betöltendő tanári állások. — A sárospataki ref. tanítóképző-intézet igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy fizetéskiegészítő államsegélyes természetrajz-földrajz szakos helyettes tanári állásra. Ref. vallású okl. tanítóképző-int. tanárok pályázhatnak. Pályázatok az intézet igazgatójánál nyújtandók be. A megválasztott tanár a tanulóotthonban végzett felügyeletért külön díjazást kap. — A gyergyószentmiklósi rk. tanítónőképző-intézetnél magyar-német szakos tanári állás üresedett meg. Pályázni óhajtok kérésüket a Rk. Püspöki Helyhatósághoz (Kolozsvár, Majális-u. 9.) nyújtásuk be. — A *miskolci* evang. tanítóképző-intézetben egy földrajz-termesztetrajz szakos tanári állás üresedett meg. A megválasztandó tanár az internátus felügyelője is lehet s ezért ellátást élvez. Evang. vallású tanárok kérvényükkel az intézet igazgatóságához forduljanak. — A *kassai* Szt. Orsolyarendiek rk. leányliceuma pedagógiai, ének-zene és rajz szakos h. tanárnői állásra hirdet pályázatot. Pályázhatnak tanítóképző-int., illetve középisk. végzettségű rk. tanárok, kiknek javadalmazása az állami h. tanárokéval egyenlő. — A *komáromi* ref. liceum-tanítóképzőben betöltendő egy magyar-német, egy mennyiségtan-fizika és egy rajz vagy ének-zene szakos rendes vagy h. tanári állás. Ref. vagy evang. vallású tanítóképző-int. vagy középisk. tanári oklevéllel rendelkező tanárok pályázhatnak. A megválasztottak egyike az internátusi felügyeletért külön díjazást kaphat. — Az *ungvári* gkat. leányliceum és tanítónőképző fenntartó hatósága énekenzenetanári állásra hirdet pályázatot. Pályázhatnak gör. vagy róm kat. női vagy férfi tanárok. Kérvényeket az intézet igazgatóságához kell benyújtani.

Testvéremlékesületi hírek. — A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesülete emlékiratot nyújtott be a közokt. minisztériumban. Emlékiratában a gyógypedagógiai tanárok státus- és anyagi ügyeinek rendezését kérte. Az emlékirat 18 pontban sorolja fel ezeket a kéréseket. Legnagyobb részük a gyógypedagógiai tanárok különleges sérelmeinek orvoslására vonatkozik, de vannak olyanok is, melyek az oktatórend összességének közös sérelmeit kívánják megszüntetni. Rövidre fogott felsorolásuk a következő: 1. egy évi helyettes tanárság után minden gyógyped. tanár a X. f. o. 2. fokozatába neveztesse ki s onnan kezdve a VI. f. o. 1. fokozatáig automatikusan lépjen elő úgy, hogy a várakozási idő minden

fiz. fokozatban két esztendő legyen; 2. átmenetileg a státus 10%-a lépjen elő a VI. fiz. osztályba; 3. a gyógyped. tanári státus összes létszámának az 5%-a múlhatatlanul és mindenkor vétessék fel áll. költségvetésileg a VI. fiz. osztályba; 4. a VI. fiz. osztályba elsősorban olyan igazgatók és tanárok neveztesse ki automatikus sorrendben, akik már szolgálatuk végét töltik (nyugalomba mennek és helyet adnak a soron levőknek); 5. a legtöbb státusban már régóta gyakorolt cím- és-jelleg adományozása a gyógyped. tanárok státusában is rendszeresítessék; 6. a tanárrá való kinevezés előtt a különböző címeken eltöltött minden szolgálati idő számitassék be a rendes tanári szolgálatba; 7. az igazgatói külön státus megalkotása; 8. az utánpótlás kérdésével való foglalkozás iránti kérelem; 9. a Gyógyped. Tanárképző Főiskola is vétessék fel abba a rendeletbe, amelyben a külföldi tanulmányútra áll. ösztöndíjjal küldhető főiskolák hallgatói fel vannak sorolva; 10. a kézimunka-mesternők anyagi helyzetének rendezése; 11. a tanárok számára veszélyességi pótlék kiutalása (a növendékek részéről fertőzéseknek vannak kitéve); 12. a hadviselt tanárok hadi évei az előlépés és fizetés szempontjából is kétszeresen számitassanak be; 13. a házastársaktól elvett 50%-os lakbér adassék vissza; 14. állíttassék vissza a korpótlék; 15. kéri a tanári különmunkák (osztályfőnök, jegyző, könyvtáros, szertáros, helyettesítés) díjazását; 16. kéri, hogy a gyógyped. tanárok gyermekei megfelelő tanulmányi előmenetel esetén az összes iskolákban tandíjmentességben részesüljenek; 17. a gyógyp. tanároknak az eddigénél nagyobb számban való berendelését a magasabb igazgatási hivatalokba és 18. a kitüntetésben részesülő tanárok az igazgatói cím helyett más megfelelő címet kapjanak.

Kartársaink sok esetben most is közvetlenül a szerkesztőhöz fordulnak, amikor a folyóirat egy-egy számára szükségük van, vagy amikor valamelyik meg nem kapott szám utólagos megküldését kéri. A szerkesztő lappéldányokkal nem rendelkezik. Ilyen ügyekben a kiadóhivatalhoz kell fordulni! A kiadóhivatali ügyeket, amint az minden szám belső borítólapján olvasható, Frigyes Béla egyesületi pénztáros intézi. — A cikkírókat kérjük, hogy cikkeiket gépirásos formában küldjék. A nyomdák ma viszonylagosan kevés szakmunkással dolgoznak és a sokszor nehezen olvasható kézírások a munka ütemét meglassítják. A 15-e után beérkező cikkek, hírek, aktuális közlések már alig közölhetők a következő hónap elején megjelenő számban s ezzel időszerűségükből lényegesen veszítenek. Felhívjuk erre a körülményre a szíves figyelmet. — Különlenyomatok ügyével a szerkesztő nem foglalkozhatik. Ilyen ügyben közvetlenül a nyomdához kell fordulni.

Felelős szerkesztő és kiadó: Molnár Oszkár.

23396 Sárkány-nyomda r.-t. Budapest, VI., Horn Ede-u. 9. Tel.: 122-190, 326-066
Igazgatók: Wessely Antal és Wessely József.